

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Didaci Covarrvvas A Leyva Toletani Episcopi Segobiensis
... Opera Omnia**

Covarrubias y Leyva, Diego de

Antverpiae, 1610

Cap. I. Qualiter Ivdex Ex Actis Ivs Dicere Debeat Adversvs Ea Qvæ
Privatim Cognoverit.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-96570](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-96570)

I N D I D A C I

COVARRUVIAS

VARIARVM RESOLV- TIONVM LIBROS

N O T A E.

I O A N N I S V F F E L I . I . C .

CAP. I.

VALITER IUDEX EX ACTIS IVS DICERE DEBEAT ADVERSUS EA QUAE PRIVATIM COGNOVERIT.

IN PRINCIP.

Contrarias tamen veritati quam ipsi Iudices priuatim certissimè cognouerunt.

Vetus hæc est questio à Gell. proposita lib. 14. cap. 2. quam conformiter cum Couarr. decidunt Illustriss. Card. Tusch. *Pract. Conclus. tom. 4. lit. I. Conclus. 398. nu. 1. 9. 10. 11. & 12. Iacob. Cuiac. lib. 12. Obser. 19. Papon. 2. Notar. lib. 2. tit. des enquesteurs. &c. versic. la question de fait. Card. Tolet. In Summa. lib. 5. cap. 56. versic. Altero modo. Ioann. Fab. in *Breniar. Cod. tit. V. quæ desunt Aduocat. l. V. nu. 2. Ioseph. Mascard. *Tract. de probat. vol. 2. conclus. 949. num. 1. 2. & 3. Iul. Clar. lib. 5. §. fin. *Tract. crim. q. 66. num. 2. versic. Scias autem. &c. quest. 8. nu. 5. versic. Sed pone. Cacheran. decis. Pedemont. 79. nu. 43. & seqq. Eman. Soar. In *Theaur. recept. sem. lit. I. verb. Iudex iuxta acta. num. 219. & plures per eos relati. inter cæteras hanc adducentes rationem; ne iudex, si ex scientia sua sententiam ferat, testis & iudicis partes egisse videatur. Quæ de causa P. Africanus cum esset Centor, & in Equitû cenit C. Licinius sacerdos produisset, clara voce, vt omnis concio audire possit, dixit se scire illum verbis conceptis peierasse. Si quis contradicere vel eius actionem instituire vellet, vsurum esse eum suo testimonio: deinde cum cõtra nemo diceret, iussit equum traducere; & ita is, cuius arbitrio & Pop. Rom. & extera gentes contentæ esse consueverant, ipse sua conscientia ad ignominiam alterius contentus non fuit. vt his ipsis verbis refert M. Tullius in *Cluentiana* & ex eo Valer. Max. lib. 4. cap. 1.*****

Num. 6.

Non ex his quæ priuatim ex particulari scientia perceperit, sententiam dicere.

Etia si iudex delegatus sit cum clausula; vt secundum conscientiam procedat: hoc enim mandatû de conscientia lege munita & publica, atque ita de eâ quam habet vt publica persona tanquam iudex, intelligendum est. latè Alex. Conf. 218. per nu. vol. 2. Bald. in *Consil. 298. in hac materia. nu. 7. lib. 1. Corn. Consil. 37. lib. 2. Cacheran. d. Decis. Pedemont. 79. nu. 46.*

Num. 7.

Versic. VLTIMA VERO.

Si tamen instrui iudex è processu non potuerit.

Videlicet quando nihil apparenter. Bald. *Consil. 265. creditor in lib. 1. circ. fin. nu. 3. & seq. versic. super eas autem. lib. 1. vel cû æqua-*

liter probatum est. *Cardin. Tusch. loc. cit. nu. 23. hisce enim casibus iudex secundum conscientiam suam iudicare potest. Bald. & Card. Tusch. dicit. loc. cit. quories arbitraria agitur causa; cuius casus apud Bald. *Consil. 310. aut mulier. num. 2. versic. aut confessio. lib. 1. Card. Tusch. d. conclus. 398. num. 24. Menoch. de Arbitr. Iud. casu. 98. num. 10. & trib. seqq. videre licet. Vniuersè etiam iudex causam quam lædi putabit, ex æquo & bono adiuvare poterit si solum error incidat, supplendo & proferendo quæ minus erunt à parte, eiusque aduocatis in medium prolata, itemque iuramentum alterutri deferendo. *Hotoman. quest. Illustr. 27. quanquam noua & extera facta non ita supplere potest l. vnic. & ibi communiter scrib. C. vi. quæ desunt Aduoc.***

Versic. SECUNDVM ETIAM IN CRIMINALIBVS.

Imo vel absoluerè.

Vt ne iudici quidem qui Maleficio comitti vidit, ex propria scientia liceat reu torquere. *Clar. lib. 5. §. fin. quest. 8. num. 5. versic. Sed pone. quanquam sine alia denunciatione ad criminis inquisitionem procedere possit. Clar. dicit. loc.*

Vel condemnare tenetur.

Pæna (vti quidam volunt) pecuniaria vel exilii, postquam omni industria curauit iudex vt falsitas detegatur, vel processus litis impediretur. *Leonar. d. Lessius de Iustit. & Iur. lib. 2. cap. 29. Dubit. 10. n. 84. ad mortem enim nullo modo, quem innocentè nouit, etsi nocens probatus sit, condemnare; nec ad pænam mutilationis procedere potest: sed potius officium demittere debet, etiam si hoc ipso nihil esset reo profuturus; & ita tenent Nicol. Liranus in *cap. 23. Exodi. explicans illud; Innocentem & insum. Adrian. Quodlibet. 6. art. 3. Et alii quos allegat Lessius. dicit. loc. nu. 78. & seqq. vbi contraria opinionis argumenta proponit & dissoluit. De his tamen vide not. seqq.**

Nulla etenim ratio congrua est, nec vera dari poterit, vt inter ciuiles & criminales causas hac in re distingatur.

Reprobat Lessius *dicit. Dubit. 10. nu. 84. & 85. atque ibidem hanc distinctionem in præsentî themate inter causas ciuiles & criminales adducit; quod nimirum, respublica liberius de rebus, de quibus sunt causæ ciuiles, quam de vita & membris hominû, circa quæ causæ criminales versantur, disponere possit, eo quod illæ recuperari queant; hæc vero nequaquam*

Versic. TERTIVM ETIAM.

Vnde falsum est quod Guido Pap. Scribit *quaest. 29. dicens posse supremi Senatus Iudices ferre sententiam contra allegata & probata ex propria & priuatâ scientiâ, &c.*

Ggg

Cim

Cum Couarr. aduersus Guidonē sentit Cacheran. *decif. Pedemont. 1. num. 43. & 44. eo quod Parliamenta sint inferiora à Principe, atque adeo eorum decreta legibus subiecta, nec iure probetur quod in decisione causarum vice Principis fungantur nisi forsan in iis quæ respiciunt stylum & ordinem procedendi. Cacher. d. loc. Caterum Menoch. de Arbitrar. lib. 2. Centur. 1. casu. 98. num. 10. & trib. seqq. Guidonem Pap. ab impugnatione Couarr. defendit, Parliamentis & Supremo Senatui tribuens ea quæ Principi in iudicando tribuuntur, asserens Roland. a Valle. *Conf. 70. nu. 22. & 23. lib. 1. id multis comprobare facit ant. hodie Iurati C. de Iudic.**

Princeps tamen, qui potestatem habet leges condendi & conditis derogandi, poterit sententiam dicere iuxta propriam & particulare scientiam.

Accedit Corraf. lib. 4. *Miscell. cap. 10. nu. 2. Sichard. ad l. vnic. C. vt qua. defunt Aduocat. nu. 7.* (Vbi hoc ad Pontificem etiam extendit.) Ex aduerso tamen scribit Bodin. lib. 6. de Republ. cap. 6. num. 756. si res gesta non nisi Principi cognita sit, testem quidem eum esse posse, Iudicem nequaquam: atque ita Henrico 2. Regi Francorum à Iudicibus qui extra ordinem Meloduni varias cognitiones susceperant, in memorabili exemplo Itali cuiusdam, quem Rex à se in capitali scelere deprehensum custodia tradidit, responsum esse.

Num. 9.

Versic. **SEXTO EX PRINCIPALI.**

Hoc etenim nequaquam verum est.

Cum Couarr. contra Felin. ab ipso citat tenet Cacheran. d. *decif. Pedem. 79. nu. 45. allegans text. in Clement. sepe. §. verum quia. & §. sententiam de verbor. signif. & ibi Cardin. Versic. decimonono nota.*

Versic. **SEPTIMO SVNT QVI**

Satius me hercle erit testium falsitatem diligenter inquirere &.

Concordat Cardin. Tolet. in *Summ. lib. 5. cap. 56. Versic. Altero modo. Probat & hac in re Cuiac. lib. 12. Obser. 19. si religione moueatur iudex, quominus iudicet, cum ipse sciat aliter se habere: vt persona iudicis deposita, induat personam testis, vel accusatoris. Quo modo apud Liu. lib. 3. C. Iulius Decemur accusator apud populum maluit esse eius rei cuius iudex legitimus erat. quod secundum Hotoman. de *quæst. illustr. 27. rectissime procedet, siquidem huiusmodi sit iudex vt ab eo prouocatio sit. Nam si à suâ sententiâ appellaretur, non ea fortasse iudex superior animaduertet, quæ ille perpexerat: sin autē prouocatio ab illo nulla est, arbitratur diuino & humano iuri consentaneum esse, ex animi sententiâ, religione, & conscientia pronuntiari. argumento l. 3. & l. *quæst. 13. ff. de testib. præsertim si nõ ex formula, sed ex æquo & bono, & proinde ex arbitrio iudicet, in cuius rei confirmatione Seneca illud lib. de Clement. 2. adducit, Clementia, (inquit) liberum arbitrium habet, non sub formula, sed ex bono & æquo iudicat & absolvere ei licet, & quanti vult estimare licet. quæ In effectu ijs respondent quæ supra ex Menoch. & Roland. à Vall. notata sunt.***

Num. 10.

Iudex enim qui sententiam tulit non tenetur executori, etiamsi alioqui iurisdictionem habeat, Acta, ex quibus sententiam dixerit, ostendere.

Regulariter etenim executor, seu Iudex requisitus de meritis causæ non cognoscunt, quatenus autem id ipsis permissum, ac de exceptione obiecta cognoscere, vel iudicare possint, plena manu à Menoch. de *arbitrar. Iudic. lib. 1. quæst. 38. explicatur.*

C A P. II.

AN LICEAT IVSTE LITIGANTI
ADVERSARIUM FALLACIIS
DOLISVE IMPETERE.

IN PRINCIP.

Quosdam enim nouimus munus istud ita egregie, pie & fidè gerentes, vt maximâ lauræ huius instituti digni censeantur.

Laudabile certe est, ac Societati vitæque hominum necessarium Aduocationis Officium teste Imperatore Anastasio in l. *laudabile. 4. C. de Aduocat. diuersor. Iudic.* Quod plenus referriperunt Imperatores Leo & Anthemius, in l. 14. *C. de Aduocat. diuersor. Iudicior.* Aduocati, qui dirimunt ambigua facta causarum suæque defensionis viribus in rebus sepe publicis, ac priuatis, ut sit, fatigata reparant, non minus prouident humano generi, quam si priuati, quæ vulneribus patriam, parueque saluarent. & Scitè Luc. ad *P. sm.*

Tamen, *est si bella quierunt,*

Non perijt virtus, licet exercere togata

Muner. militis, licet & sine sanguinis haustu

Mirra legitimo sub iudice bell. mouere.

Hinc quoque seruari contingit gloria ciuis,

Atque vinctrices intexunt limina P. l. a.

Quocirca non immerito Aduocationis munus à Bald. in l. *Inuincel. 1. C. de procur. honorabile dicitur, & Aduocatus in honore per text. in l. quisquis in fin. ibi. honori suo. & ibi Gloss. C. de postulat. atq. etiâ deposito Officio, in clarissima dignitate constitutus l. 1. C. de Aduocat. diuersor. Iudic. quin inter egregias personas Tiraq. de nobilitat. cap. 29. nu. 11. Menoch. de *arbitrar. Iudic. lib. 2. Centur. 1. casu. 70. num. 10. adeoque non nobiles recentur. l. prouidendum. In priu. verb. nobilissimos. C. de postuland. Quem admodum & nobiles hoc munus exercuisse, varijs historiis innoscit. Ita Tiberium Cæsarem defendisse Regem Archelaum Trallianos, & Thesalios aliq. plurimos, de causa cognoscente Augusto, refert Suetonius. Et Opilius macrinum, qui postea Imperator factus, in Africa Causidicum fuisse, asserit Dion in *Macrino*, item Germanicum Caligula patrem viri Triumphantis causas orasse testatur idè Sueton. in *Calig. cap. 3. Scribit & Spartianus In Iuliano Imperatore. Didio Iuliano, qui post Pertinacem Imperium adeptus, proxiuum fuisse Sabinum iustianum in Consulem Præfectum vrbis & Iurisconsultum, quodque id magis eum nobilem fecerit, Idemque Arresto suo Curia Parisi. confirmat Papon. lib. 5. tit. 11. *arrest. 22. Sed & leges ciuiles testimonio sunt Patricios & nobiles Aduocationis munus amplexos fuisse, vt patet In l. 2. §. seruis. ff. de Orig. Iur. In verb. Turpe est Patricio & Nobili viro & causas oranti Ius in quo versatur ignorare. Scribitur de eod. §. Tiberonè Patricium à causis agendis ad ius ciuile tranfisse. Plura autem de huius muneris dignitate, præter ceteros, memoria prodiderunt Tiraq. de nobilitat. cap. 19. Ioann. Fichard. in vit. Iurisconsul. & Sebastian. Roulliard. en ses *Releix. forens. in l. Aduocat. du Roy.*****

Num. 2.

Versic. **PROBAVIMVS TANDEM.**

Non esse audiendum eum qui contraria allegat & c.

Procedit non solum in causis ordinarijs, sed & in summarijs Rebuff. ad *Consil. Reg. tom. 1. 17. act. de sentent. execut. art. 9. §. 2. nu. 15. nihil tamen veracitâ quod supr. hoc nu. 2. (innuit Author) contrarias exceptiones sub conditione deduci, vt, si neget reus quid se accepisse, & si appareat restituisse dicat. Gloss. in l. siquidem. C. de excepti. Socin. In l. nemo probetur nu. 1. ff. de excepti. *Din. in. cap. nullus pluribus. 20. de reg. iur. in. 6. Boer. decif. lib. 2. cap. 43. nu. 10. Menoch. lib. 2. præsumpt. 42. nu. 2. Quo casu non tantum contrariarum exceptionem propositio, sed & probatio, quæ alias non recipitur, admitti potest, Socin. d. l. nemo. nu. 1. ff. de excepti. Menoch. d. præsumpt. 42. nu. 7. & hæc procedunt siue prius, siue posterius spectetur iudicium. Boer. d. num. 10. Menoch. loc. cit. nu. 4. Plures autem prædictæ regula ampliationes & limitationes, tradunt D. Peck. ad d. cap. nullus plurib. de regul. iur. in. 6. nu. 2. Gabr. lib. 2. *commun. Conclus. tit. de Acti. Conclus. 1. num. 10. cum 14. seqq. & Menoch. d. præsumpt. 42.***

Versic.